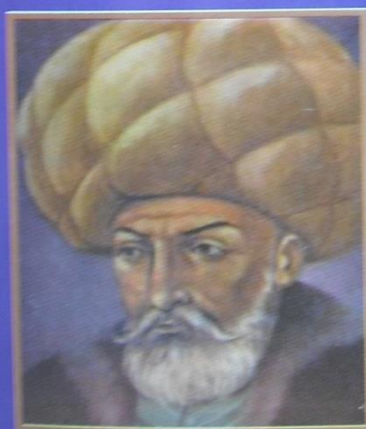
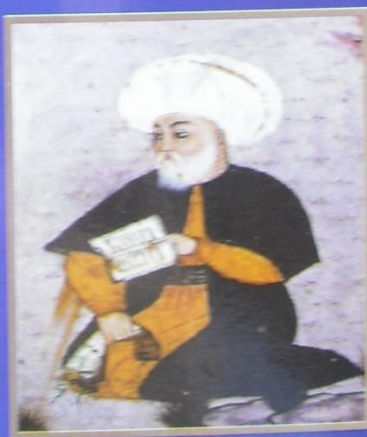

Sihan Okuyucu
Џихан Окујуџу

GAZEL BANÇESİ
ГРАДИНА СО ГАЗЕЛИ

Vaki – Баки

Fuzuli – Фузули

Bu kitap Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığının maddi desteğiyle TEDA projesi (Türk kültür, sanat ve edebiyatının dışa açılma projesi) içinde gerçekleşmiştir

Оваа книга е реализирана со материјална поддршка на Министерството за култура и туризам на Република Турција во рамките на проектот ТЕДА (Проект за популаризација на турската култура, уметност и литература во странство)

Orijinal Kitabın Başlığı: "Gazel Bahçesi"
Наслов на оригиналот: „Градина со газели“

Yazar: Cihan Okuyucu
Автор: Цихан Окујучу

Çeviri: Mariya Leontic
Превод и препев: Марија Леонтиќ

Düzeltilmen: Simon Sazdov
Лектура: Симон Саздов

Yayıncı: Autoprint T.A. d.o.o. - Skopje
Издавач: Аутопринт Т.А. д.о.о. - Скопје

Sayfa Tasarımı ve Teknik Hazırlık: Yovan Aleksovski
Компјутерски дизајн: Јован Алексовски

Baskı: Autoprint T.A. d.o.o. - Skopje
Печат: Аутопринт Т.А. д.о.о. – Скопје

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821.512.161'04-1(082.2)
821.512.161'04-1.09

OKUYUCU, Cihan
Gazel bahçesi : osmanli divan şiiri antolojisi / yazar Cihan Okuyucu ; çeviri
Mariya Leontic = Градина со газели : антологија на османлиска диванска поезија
/ автор Цихан Окујучу ; превод и препев Марија Леонтиќ. - Üsküp : Autoprint =
Скопје : Аутопринт, 2017. - 102 стр. ; 21 см

Песни на тур. јазик со напореден препев на мак. јазик. - Текст напоредно на тур.
и мак. јазик

ISBN 978-608-65622-6-7

а) Османлиска диванска поезија - Критики и толкувања
COBISS.MK-ID 105422346

Џихан Окујуџу

ГРАДИНА СО ГАЗЕЛИ

антологија на османлиска диванска поезија

Превод и препев: Марија Леонтиќ

GAZEL BAHÇESİ
Osmanlı Divan Şiiri Antolojisi

ГРАДИНА СО ГАЗЕЛИ
антологија на османлиска диванска поезија

İÇİNDEKİLER – СОДРЖИНА

Baki (1526-1600)

Баки

Hayalî (... / 1557)

Хајали

Nevayî (... / 1501)

Неваји

Fuzûlî (... / 1556)

Фузули

Zatî (1471-1546)

Зати

İbn-i Kemal (1468-1534)

Ибни Кемал

Taşlıcalı Yahya Bey (... /1582)

Ташл'џал' Јахја Бег

Emri (... / ...)

Емри

Nefî (... / 1635)

Нефи

Şeyhülislam Yahya (1561-1644)

Шејхулислам Јахја

Nabî (1642-1712)

Наби

Nedîm (1681-1730)

Недим

Şeyh Galib (1757-1799)

Шејх Галиб

Samî (... / 1733)

Сами

Ali Emiri (1857-1924)

Али Емири

OSMANLI DİVAN ŞİİRİNDEKİ SİHİRLİ GAZELLER

Mariya Leontik

1. Giriş

Her edebiyat, belirli çağın ürünü olduğuna göre divan edebiyatı da Orta Çağ'ın, Osmanlı döneminin ve Osmanlı aydınının mistik ve lirik edebiyatıdır. Divan edebiyatının son dönemi asır bakımından Orta Çağ'ı aşsa da biçim ve içerik bakımından hâlâ tipik Orta Çağ'ı ürünüdür. Bu edebiyat, Osmanlı döneminin düzenini, geleneğini, töresini, hayat anlayışını, yaşam tarzını, değerlerini ve beğenisini, Osmanlı insanının düşüncesini ve duygusunu, evren ve dünya bakışını ve insan anlayışını yansıtır. Bundan dolayı bugün bizden çok uzak kalan divan şairini ve divan şiirini Osmanlı döneminin içinde Orta Çağ'ın ürünü olarak değerlendirmek gerek. Bunu yapan bilim adamı, edebiyatçı veya çevirmen divan şiirini gerçekçi sevebilir, diğerlerine de bu şiiri överek veya yererek değil, imkânları ve sınırları ile, güçlü ve zayıf yönleri ile sevdirebilir.

2. Türk Edebiyatının Tarihi Gelişmesinde Divan Edebiyatının Yeri

“Divan edebiyatı”, “Eski Türk edebiyatı”, “Klasik Türk edebiyatı” adlarıyla andığımız edebiyatı daha kolay anlayıp benimsemek için yazılı Türk edebiyatı hakkında temel bilgiler vermek gerekir.

Yazılı Türk edebiyatı kendine özgü bir gelişme yaşamıştır. Türk edebiyatının gelişmesi genellikle, İslamiyet öncesi Türk edebiyatı (XI. yy.'a kadar), İslamiyet sonrası Türk edebiyatı (XI. yy.-XIX yy.) ve Batı uygarlığı etkisinde gelişen Türk edebiyatı (1860...) dönemleri içinde işlenir. İslamiyet öncesi Türk Edebiyatı XI. yüzyıla kadar gelişmiş. Türkler X. yüzyılda İslamiyeti kabul ettikten sonra Arap ve İran medeniyetinin ve kültürünün etkisi her alanda belirdi, Osmanlı İmparatorluğu'nda ise zirvesine ulaştı. Arapça kelimeler özellikle din, tarikat ve bilim yoluyla, Farsça kelimeler ise şiir yoluyla Türkçeye girip yerleşti çünkü o dönemde Arapça bilim dili, Farsça ise şiir dili olarak egemen olmuştu. Böylece XI. yüzyıldan itibaren Türk edebiyatı İslamiyet etkisinde kaldı, 1860 yılından sonra ise Batı etkisinde gelişmeye başladı.

İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatı daha sonraları divan edebiyatı adını aldı ve varlığını şiir ağırlıklı olarak sürdürdü. Divan edebiyatı, XIII. yüzyıl sonlarında Anadolu'da doğup Osmanlı sarayında ve medrese çevresinde gelişti. Bu edebiyatın dili, XIII.-XX. yüzyıllar arasında Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan Osmanlı Türkçesi (Osmanlıca)ydı. Ortak İslam kültürünün etkisi ile Osmanlı Türkçesine, Arapça ve Farsça kelimeler ve kimi gramer kuralları girmiş, yazı dilinde ise Arap alfabesi kullanılmıştır.

Divan edebiyatı, öğretimle öğrenen, anlaşılabilen ve benimseyen aydın Osmanlı topluluğun edebiyatıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nda divan edebiyatının gelişmesine imkân ve maddi destek veren saray, sultanlar, şehzadeler, vezirler ve paşalardı. Birçok padişah ve şehzade şiir yazmış, yazmayanlar ise divan şairlerini sevmiş, destekleyip korumuştur. Bazı Osmanlı hükümdar şairleri bir veya birkaç gazel ile tanınmış, bazıları ise divanları ile: Osman Gazi (1258-1326), I. Sultan Murad (1326-1389), Yıldırım Bayezid (1360-1402), II. Sultan Murad (1403-1451), Fâtiş Sultan Mehmed - mahlâsı Avnî (1430-1481), Cem Sultan (1459-1494), II. Sultan Bayezîd - mahlâsı Adlî (1447-1512), Yavuz Sultan Selim - mahlâsı Selimî (1470-1520), Kanunî Sultan Süleyman - mahlâsı Muhibbî (1495-1566), II. Selim (1534-1574), III. Murâd (1546-1595) vs. Osmanlı

Sarayı, divan şairlerini ancak belirli inançlar içinde şiir yarattıkları sürece korumuş, halk ozanlarına ise ilgi göstermemiştir. Belirli sınırları aşan divan şairleri saray çevresinden dışlanmış, sürülmüş veya büyük şair Nefî gibi idam edilmiştir. İsmet Zeki Eyuboğlu'ya göre: “Bu durum, divan şiirinin, Osmanlı toplumunda yönetici çevrenin onayladığı bir ürün olarak kendini sürdürme olanağı bulduğunun açık kanıtıdır.” (Eyuboğlu I, 1994: 15) “Divan şiirini incelediğimizde, şiire egemen olan inançla, Sultan'ın düşüncelerinin yanyana yürüdüğünü görürüz” (Eyuboğlu I, 1994: 19) Bundan dolayı divan edebiyatına, yüksek zümre edebiyatı ve saray edebiyatı da denir.

Divan edebiyatının gelişmesini üç döneme ayırabiliriz. Birinci *oluşum dönemi*, XIII. yüzyılın sonlarından XIV. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiş. Bu dönemin önemli temsilcileri Aşık Paşa, Gülşehri, Şeyhoğlu Mustafa (1340-1409), Ahmedî (1334-1413), Şeyhî (1375-1429) gibi şairlerdir. *Birinci klasik dönem* XV. yüzyılın ilk yıllarından XVII. yüzyıl başlarına kadar devam ederek Ahmed Paşa (?-1497), Necati (?-1509), Zatî (1471-1546), Fuzuli (?-1556), Baki (1526-1600), Nev'î (1533-1599), Hayâlî (?-1557), Taşlıcalı Yahya (?-1582) gibi şairlerle olgunluk kazanmıştır. *İkinci klasik dönem*, XVII. yüzyıl başlarından XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar devam edip Sebki Hindi (Hint üslubu) adlı edebiyat akımının etkisi hissedilen bir dönemdir. Bu dönemin önemli temsilcileri Nâbî (1640-1712), Nef'î (1582-1636), Şeyhülislâm Yahyâ (1552-1643), Fehimi Kadim, Nâilî (?-1666), Şeyh Galib (1757-1799), Nedim (1681-1730), Sami gibi şairlerdir.

Divan edebiyatının gelişmesinde Tasavvuf, Sebki Hindî (Hint Tarzı) gibi fikir ve sanat görüşlerinin ve Türkî-i Basit (Basit Türkçe) ile Yerlileşme (Mahallîleşme) gibi hareketlerinin etkisi önemlidir. İlâhî bir bilgi olan tasavvuf (İslâm mistisizmi), XIII. yüzyıldan beri divan edebiyatını sürekli beslemiştir. Tasavvuf, Allah'ın varlığına bağlı olan hakikatleri, daha doğrusu Tanrı'nın halk ile karşılıklı ilişkisinde mümkün ve imkânsız yönleri işlemektedir. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda birçok divan şairleri Sebki Hindî (Hint Tarzı) tarzını benimseyip şiir yazmıştır (Neşâtî, Nailî, Şeyh Galib vs.). XV. ve XVI. yüzyıllarda divan şairleri sade bir dille yazarak Türkçe kökenli kelimelere önem vermişler ve Türkî-i Basit (Basit Türkçe) hareketi yaşatmışlar. Basit Türkçe hareketi zamanla şiirde yerli ve mahalli unsurlara yer vermeye başlamış ve böylece Yerlileşme (Mahallîleşme) hareketine dönüşmüştür. Bundan dolayı Türkî-i Basit (Basit Türkçe), Yerlileşme (Mahallîleşme) hareketinin başlangıcıdır. Yerlileşme (Mahallîleşme) hareketinin başlıca özellikleri şunlardır: halk ifadelerinin ve mahalli söyleyişlerin şiire girmesi, atasözü ve deyimlerin kullanılması, günlük olayların ve mahalli kahramanların şiirin konusu olması. Yerlileşme (Mahallîleşme) hareketinin etkisi ile bazı divan şairleri İstanbul Türkçesine (Baki vs.), İstanbul manzarasına (Nedim vs.), atasözlere ve deyimlere (Necati Bey), mahalli kahramanlara (Taşlıcalı Yahya Bey) yer vermiştir.

Divan edebiyatı, asırlarca gelişti, yüzlerce iyi şair yetiştirdi, kendine özgü bir gelenek yarattı, XVI. yüzyılda zirvesine ulaştı ve varlığını Tanzimat dönemi edebiyatına (1860) kadar sürdürdü. Tanzimat ve Servet-i Fünûn şairleri birkaç hece şiiri dışında büsbütün aruz vezni ile yazdılar. Bir edebiyat ne birdenbire doğar ne de aniden söner. Tanzimat'tan sonra Türk şiiri batı şiirinin etkisi altında değişip gelişirken Ziya Paşa ve Namık Kemal gibi birçok şair divan şiirine uygun şiirler yazdı, Tevfik Fikret, Cenap Şehabeddin, Mehmed Akif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı gibi şairler ise aruzu Türk diline adapte ettiler ama dilde ve içerikte yenilik getirdiler.

XX. yüzyılda aruz vezni ile yazılan divan şiiri kesinlikle biçim açısından sona erdi, fakat hece vezin ve serbest nazım ile yazılan çağdaş Türk şiirini sembollerle, imgelerle, söyleyiş ve konularla dolaylı veya dolaysız besledi ve birçok şiire ilham oldu.

3. Divan Şiirinin Özellikleri

“Divan edebiyatı” adı, şairlerin şiirlerini topladıkları esere “divan” denilmesinden kaynaklanır. Divan edebiyatında en önemli nazım türleri gazel, kaside, mesnevi, müstezat, musammat, terki-i bent, terci-i bent, rubai, tuyuğ, murabba vs. Şairler, şiirlerine başlık koymaz. Divan şairleri, eserleri yazarken *sanat için sanat* anlayışını uygular çünkü onlar ilk planda üslupçudurlar, divan şiiri ise bir biçim estetiğın şiiridir.

Divan şairlerine göre şiir akıcı, saf, temiz, parlak, ince, nazik, ahenkli, düzenli olmalı; anlamlar sürekli yenilenmeli ve gelişmeli; ifade güzelliğine, düşüncelere ve yeni fikirlere yer verilmeli ve hikmetler içermeli.

Divan şiirinin en önemli özellikleri: iç ahenk, sembolik anlatım, imge, mecazlar, mazmun (sözün içindeki gizli anlam, başka kelimeleri çağrıştıran anlam), duygusallık, romantizm, hayal gücü, endişe, düşünce ve fikir. Bu şiirde en çok kullanılan benzetme unsurları: cevher, inci, hazine, gül bahçesi, sihir (büyü), mucize, abı hayat, padişah, peygamberler, dilber, güneş, deniz, bülbül, papağan, ateş, kumaş, macun, toprak vb.

Şiirlerin sembolik anlatımını iyi anlamak ve yanlış yorum yapmamak için bazı terimlerin tasavvufî veya felsefî anlamını bilmek gerek. *Sevgili (maşuka)* Allah, *sevgilinin yanağı* kâinat, *sevgilinin saçları* Allah’ın sırları, *seven (âşık)* insan, *şarap* tasavvufî aşk, *şarap tüccarı* şeyh, *meyhane* Tanrı içkisinin sunulduğu yer olan tekke, *sâki* Allah’ın sevgisini talip olanlara sunan mürşit, *kadeh* Tanrı ilminin kabı ve kalıbı, *sarhoş* kendinden geçen derviş, *sarhoşluk (mestlik)* ilâhi aşkla kendinden geçiş, *meclis* Allah için yapılan ibadetler, *zevk neşe* Allah’a yaklaşma yolunda hissedilen zevktir vb. “Dolayısıyla bu şiir his ve his ötesi arasında akıp gider; aşk ve güzellik en cazibedar kıyafetleriyle ve en güzel biçimde sunulur, fakat bu takdim öyle mahirane yapılır ki, okuyucu istediği gibi yorumlamakta serbesttir.” (Gibb I-II, 1998: 39).

Divan şiirini yüzeysel okuduğumuz zaman zengin bir doğa içinde sevenin muhteşem aşkını ve sevilenin parlak güzelliğini yansıtan dünyevi hayat ortaya çıkar, fakat onun derinliğine daldığımızda Osmanlı toplumunun zihniyetini oluşturan teolojik, filozofik ve mistik unsurlar ile dünya üstü hayat belirir.

GAZEL

1.

Hem kadeh hem bade hem bir şuh sâkîdir **gönül**
Ehl-i aşkın hâsılı sahib – mezâkıdır **gönül**.

2.

Bir nefes dîdâr için bin cân feda etsem nola
Nice demlerdir esîr-i iştîyakıdır **gönül**.

3.

Dildedir mihrin ko hâk olsun yolunda cân u ten
Ben ölürsem âlem-i manîde bakîdir **gönül**.

4.

Zerredir amma ki tâb-ı âfitâb-ı aşk ile
Rüzgârın şemse-i tâk u revâkıdır **gönül**.

5.

Etse Nef’î nola ger gönlüyle dâim bazm-i hâs
Hem kadeh hem bade hem bir şuh sâkidir **gönül**.

Nefî

ГАЗЕЛ

1.

И чашка и вино и кокетен меанџија е **душата**
Само во заљубеноста чувствува задоволство **душата**.

2.

За да го видам љубениот лик илјада души жртвувам
Со копнеж по неа многу долго време ми гори **душата**.

3.

Љубовта е во душата, живото тело земја ќе стане
И да умрам не жалам јас, во духот е бесмртна **душата**.

4.

Вредноста на сонцето на небескиот свод е исто како
Светлината на љубовта што блеснала од ронка-**душата**.

5.

Нефи во душа чувствува задоволство и не е осамен
Дека чашка, вино и весел меанџија стана **душата**.

Nefî

Makedoncaya çeviri: Mariya Leontik

4. Divan Şiirinin Vezni ve Dili

Osmanlı divan şiiri, biçim üzerine ve bütün İslam ülkelerinde kullanılan *aruz* denen belirli kalıplara dayanan ölçü kullanır. Aruz ölçüsü, Araplar'dan İran'a, İran edebiyatından da Türk şiirine geçmiştir.¹ Aruz vezni, hecelerin uzunluk ve kısalığına dayanan bir ölçüdür. Türkçede uzun ünlü olmadığı için aruz ölçüsü Türk dilinin yapısına aykırı bir ölçüdür. Türk şiiri eski çağlardan beri Türk dilinin doğal ölçüsü olan hece vezniyle yazıldığı için, aruz ölçüsü Türk edebiyat geleneğine de aykırıdır. Bu sorunlar başlangıçta hece ölçüsüne aruz vezninin en yakın kalıplarının seçilmesiyle aşıldı. İleri dönemlerde aruz ölçüsünün farklı kalıpları kullanılmaya başladığında şairler büyük güçlülüklerle karşılaşmaya başladı çünkü Türk dili, aruz vezninin bütün kalıplarına zor uygulanmaktadır. Kısa hecelerle kurulan çok sayıda Türkçe kelimeler, aruz vezninin fazlaca uzun hece isteyen kalıplarına zor uyuyordu. Böylece, divan şairi, bu ölçünün yapısına uyacak kavramları bulmak için Arap-İran uygarlık ürünlerine yönelmeye başladı ve şiirlerinde aruza uyan birçok Arapça ve Farsça kelime kullandı. Divan şairi asırlarca ölçüyü dile değil, dili ölçüye uydurmak için çaba gösterdi, biçimden dolayı dili değiştirdi, Türkçe kelimeleri gittikçe azalttı ve günlük dilden uzaklaştı. Divan şiiri saray ve aydın çevresi tarafından kolayca benimsendi, geniş halk kitleleri için zor anlaşılır duruma geldi. Bundan dolayı divan şiirinin divan diline özel yer vermek gerek.

¹ Aruz'u Araplardan önce kullanılan toplumlar vardır. İ.Ö. 1250'de "Gilgameş Destanı" aruzla yazılmıştır.

Dolayısıyla divan şiirini yazmak veya divan şiirini anlamak için özel eğitim gerekiyordu. Divan şairi, çağın öğretim-egitim kurumlarında (medrese vs.) yeni kavramlar getiren *divan dilini* öğrenmeliydi. Divan şairinin şiirinde kullandığı dil ile günlük yaşamındaki konuştuğu dil özdeş olmadığından dolayı iyi eğitim, büyük çaba ve hüner gerekiyordu. Bundan dolayı divan şiirini ancak özel bir eğitim görmüş sınırlı bir çevre anlayıp benimseyebildi ve ondan zevk alabildi. Bugün de Fuzûlî, Baki, Nefî, Nabi ve Nedim gibi büyük divan şairlerinin şiirlerini kavrayıp zevk duymak için divan edebiyatı eğitimi veya çağdaş Türkçeye çeviri şarttır.

<p>GAZEL</p> <p>1. Bilmeziz râst revîş cünbiş-i aklam gibi Satra düşmez yolumuz nokta vü i'câm gibi.</p> <p>2. Germ ü serdine bu mihnetgede-i devranın Görmedim karşı durur revzene-i cam gibi.</p> <p>3. Çirk-i dünyayı suhuletle ne mümkün tahsil Rû dürrüş olmayıcak kîse-i hammam gibi.</p> <p>4. Kimsenin hâline hiç olmayanı harf-endaz Leb-i mihr ile öper subh leb-i bam gibi.</p> <p>5. Dem gelir kim dübüründen çıkarırlar nefesin Olma leb-teşne-i hun şişe-i haccam gibi.</p> <p>6. Nukreden hâli olan pençe-i merdüm Nâbi Çeşm-i halka görünür danesi yok dam gibi.</p> <p>Nabi</p>	<p>MANZUM SÖYLEYİŞ</p> <p>1. Eğrilikte kaleme benziyor gidişimiz Hareke gibiyiz biz satırda yok işimiz.</p> <p>2. Mihnet yurdu cihanın cevriyi çilesini Göremedim çekmekte cam kadar iyisini.</p> <p>3. Hamam kesesi gibi sert olmayı iyi bil Yoksa dünya kirini kazımak kolay değil.</p> <p>4. Kim ayıbı gölgeler gizler çatı altına Sabah öper alnını güneşten dudağıyla.</p> <p>5. Ey hacamat şişesi gibi kana doymayan Çıkar senin de bir gün dübüründen kızıl kan.</p> <p>6. Nabi eğer avcunda yoksa paradan eser Halkın gözünde elin yemsiz tuzağa benzer.</p> <p>Nabi Türkçeye manzum söyleyiş: Cihan Okuyucu</p>
<p>ГАЗЕЛ</p> <p>1. Напредокот наш на криви линии на молив потсетува Патот наш на запирки и апострофи вон ред потсетува.</p> <p>2. Не издржува секој ладно-топло на маките на светот Ова на издржливоста на стаклото нас не потсетува.</p> <p>3. Отстранувањето на оваа световна нечистотија На грубоста на амам кесето за триење потсетува.</p> <p>4. Којшто озборувања крие под покрив-усните, наутро Е бакнат од сончевите усни што на љубов потсетува.</p> <p>5. Тиранине, еден ден и ти од ректум крв може да лееш Твојата ненаситност по крв на вендузата потсетува.</p>	

6.

Ej Наби! Ако в дланка немаш пари пред народните очи
Твојата рака на замката без мамка нив ги потсетува.

Nabi

Makedoncaya çeviri: Mariya Leontik

5. Gazellerin Biçim Özellikleri

Osmanlı divan edebiyatında, gazel, en tipik, en tercih edilen ve en zarif lirik şiir olmuştur. Gazel, ikili dizelerden oluşan beyitlerden oluşur. Beyit sayısı beş ile on beş arasında değişir ama gazel genellikle beş, yedi veya dokuz beyitle yazılır. Gazelin ilk beytine *matla* (doğuş, başlayış), matladan sonraki beytine *hüsn-i matla*, son beytine *makta* (bitiş, kesiliş), maktadan önceki beytine *hüsn-i makta*, en güzel beytine *beyt'ül gazel* veya *şah beyit* denir. Şairin mahlasının geçtiği beyit *taç beyit* olarak adlandırılır. Bir gazelin içinde her beytin kendi başına bir anlamı vardır ama diğer beyitlerle de ilgili olabilir. Kafiye örgüsü a-a, b-a, c-a, ç-a, d-a, e-a, f-a, g-a, ğ-a, h-a, ı-a, i-a, j-a, k-a, l-a şeklinde olur ama küçük istisnalar da vardır.

GAZEL

1.

Akıbet gönlüm esir ettin o gîsûlarla **sen**
Hey ne câdûsun ki âteş bağladım mûlarla **sen.**

2.

Gamze-i fettânını koydun ki yıkdı âlemi
Bahse dalmışken çeh-i Babil'de câdûlarla **sen.**

3.

Görmeden mecnûnların sahradaki cem'iyetin
Sevdiğim meşk-i nigâh eylerdin âhûlarla **sen.**

4.

Serv-i dil-cûyumdan ayrı geçt-i gülşen istemem
Var yürü istersen ey eşk-i revân cûlarla **sen.**

5.

Nâzdan hâmûşsun yohsa zebânın duymadan
İstesen bin dâstan söylersin ebrûlarla **sen.**

6.

Şûhdur tâ şöyle reftârın ki fark etmez bakan
Şöyle gitsen serv-i âzâdım akar sularla **sen.**

7.

Bü'l-aceb 'ayyâr-ı efsûngersin ey kill-i Nedim
Çok tabiat sarhoş eylersin bu dârûlarla **sen**

Nedim

ГАЗЕЛ

1.

Љубена, со крките ја зароби душата на крај **ти**
Со коси што оган врзува каква ли волшебница си **ти**?

2.

Јамичката на образот твој целиот свет го урна додека
Со волшебниците од Вавилонскиот бунар збореше **ти**.

3.

Мецнуовците пред да се зберат со газелите в пустина,
Љубена, лекција на убав поглед на нив им даваше **ти**.

4.

Без чемпрес-љубена што душа ми плени не сакам да шетам
В гул-бавча, солзо, ако сакаш влеј се в води, сама шетај **ти**.

5.

Љубена во хировит сон, да сакаш без да знае јазикот
Со веѓите моќна си илјада епови да опееш **ти**.

6.

Еј слободна ко чемпрес љубена, како водата што тече
За другите што те гледаат толку весело чекориш **ти**.

7.

Еј хировито перо на Недим, со овие збор-лекови
Што ги пишуваш, волшебник со зачудувачка дарба си **ти**.

Nedim

Makedoncaya çeviri: Mariya Leontik

Ahmet Kabaklı'ya göre: "Gazel, duygularda derinlik ve yakınlık, hayalde genişlik, nüktede incelik isteyen şiiirdir. Hafif, hatta biraz fazla şûh ve neşeli söyleyişler, gazelde hoş karşılanmaz. Türk edebiyatında en büyük şairler, aynı zamanda gazel üstadlarıdır." (Kabaklı I, 2008: 603)

6. Gazelerde İşlenen Konular

Aşk, seveni ve sevileni yücelten gazel Orta Çağ'da en çok beğenilen nazım şeklidir. Bu üç egemen konu etrafında, içki, içkiden alınan zevk, yaşamaktan zevk alma, talih, doğa (çiçek, çimen, ağaç, deniz, dağ, kuş, hayvanlar), mevsimler (ilkbahar, sonbahar, kış), din, peygamberler, toplum, yiğitlik, rindlik, ölüm, kötümserlik, iyimserlik, abı hayat (gençlik suyu) gibi konular örülür.

Aşk, seven ve sevilen gazelin merkezini oluşturur. Bu aşk, genellikle platoniktir. Sevgili (maşuk) güzel, mutlak iktidar sahibi, bazen ilgi gösterir, bazen umursamaz, zalim ve vefasız, âşık

ise bahtsız, kıskanç, üzüntü içinde kıvranan biridir. Âşık, sevgiliyi görüp ona tapan, onun güzelliğinden büyülenen, daha sonra onu gönlünde yaşatan, hayalinde düşleyen ve özleyen bir kimsedir. Divan edebiyatında sevgilinin boyu servi veya çınar gibi uzun, beli kıldan ince, yüzü güneş veya ay gibi parlak, yanağı gül gibi pembe veya kırmızı, gözü badem, nergis veya ahu gözü gibi güzel, bakışı kılıç gibi keskin, ağzı gonca veya nokta gibi ufak, kaşları yay, kirpiği ok, saçları uzun, siyah ve dağınıktır. Sevgili hep gençtir, onun güzelliği ise idealdir, hayalidir.

Âşık çok sever, derin acı çeker, sevdiğinden ayrı kaldığı için ağlar. Rakipleri olduğu için kıskançlık içinde kıvrılır. Sevilen (maşuk) âşığına ilgisiz davranır ve eziyet çektirir. Sevilen her zaman sultan veya şah, seven ise kuldur.

Divan şiirinde, dünyevi aşk da ilahi aşk da işlenmiştir. İlahi aşk anlayışı, tasavvuf (sufizm) düşüncesine dayanır. Birçok divan şiirinde dünyevi aşk zamanla ilahi aşka dönüşür çünkü insani aşk hedefe bir vasıta. Bu şiirlerde, olağanüstü güzele âşık olan, onu özleyen, ona kavuşmak isteyen şair zamanla sevdiğinde tanrısal güzellik aradığını sezince şuuru ve gönlü ilahi mesajlara hazırdır. Böylece maddeden sıyrılır, benliğini yitirir ve mutlak güzellik olan Tanrı'ya kavuşmak ister. Sonunda Tanrı'da kendi benliğini eriten âşık gerçek mutluluğu bulur. Bu ise ölümden sonra ruhun yeniden ilahi kaynağına dönerek gerçekleşir.

GAZEL

1.

Kûyunda gönül dâmen-i dildâre **sarıldı**
Hâcî gibi kim Kâbe'de estâre **sarıldı**.

2.

Arz ettim ana nâme ile lü'lü-yi eşkim
Cân riştesi mektûb-ı dürrerbâre **sarıldı**.

3.

Zahm urdu veli yarelerim sarmadı ol yâr
Ağyâr işidüp ta demeye yâre **sarıldı**.

4.

Göklerde gören gece sanır kehkeşândır
Ahım düttünü günbed-i devvâre **sarıldı**.

5.

Bâkî görüp ol pireheni yâre sarılmış
Sandım ki semen kadd-i sefidare **sarıldı**.

Baki

ГАЗЕЛ

1.

Како што адијата покривката на Кабе ја **прегрнува**
Срцето молејќи сукњата на љубената ја **прегрнува**.

2.

Бисерните солзи со писмо на љубената ѝ ги испраќам
Животниот конец бисерното писмо мое го **прегрнува**.

3.

Љубената ме рани, но на соперниците не се оддава
Затоа таа раните што ги отвори не ги **прегрнува**.

4.

Димот на воздишката небото што се врти го **прегрнува**
Оваа воздишка моја навечер на Млечен Пат заличува.

5.

Баки, гледам бела кошула љубената моја ја обвива
Мене ми се чини ко јасмин бела топола да **прегрнува**.

Baki

Makedoncaya çeviri: Mariya Leontik

7. “Gazel Bahçesi” Adlı Kitaptaki Gazellerin Makedoncaya Çevirisi

Her edebiyat kendisini ilk önce çağdaş edebiyatı ile tanıtır, daha sonra Orta Çağ edebiyatı ile. Çağdaş Türk edebiyatından birçok yazar ve kitap Makedon okuyucusuna tanıtıldı fakat divan edebiyatından çok az yazar Makedoncaya çevrildi. Bu kitap aslında Makedonya’da Makedoncaya çevrilmiş ilk Osmanlı divan şiiri antolojisi olacaktır. Bunu, sayın Prof. Dr. Cihan Okuyucu’nun büyük sevgi, sabır ve hüner ile hazırladığı “Gazel Bahçesi” adlı kitabına borçluyuz. Kitapta daha geniş kitleye yararlı olması dileğiyle orijinel gazel, Cihan Okuyucu’nun Türkçeye manzum söyleyişi ve şerhi (açıklama) ve Mariya Leontik’in Makedonca manzum çevirisi yan yana verilmiştir.

Cihan Okuyucu, kitabına divan şairlerini seçerken tarih açısından önemli olan şairlere ve divan şiirine yenilik getiren şairlere yer vermiştir. Böyle küçük bir seçmede bu özellikler daha belirgin ve çarpıcı olmaktadır. “Gazel Bahçesi” adlı kitap Makedonca’yı bilen bir okuyucuya yeterli çağrışım yapmadığından dolayı, çevirmen başlığın altında Osmanlı Divan Şiiri Antolojisi ifadesini ilave etti. Bu kitapta bulunan divan şairleri Osmanlı şairleridir, sadece Ali Şir Nevayî Doğu Türk Edebiyatı (Çağatay Edebiyatı) şairidir, Osmanlı sahasında değildir. Cihan Okuyucu bilinçli olarak Ali Şir Nevayî’yi bu seçmeye katar çünkü tesiriyle “o sadece Çağatay sahasının değil bütün klasik şiirimizin en büyük şairidir”. (Ali Nihat Tarlan)

Bugün her ulusal edebiyat Orta Çağ edebiyatını tanımaya, genç nesillere yaklaştırmaya çabalıyor. Orta Çağ edebiyatı olan Türk edebiyatı da Makedon edebiyatı da böyle bir gayret göstermektedir. Eyuboğlu’na göre: “Divan şiiri, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, orta çağın düşünce yapısına, sanat anlayışına, inanç ilkelerine uyan, uyması gereken bir üründür. Bu özellik, bütün tektanrıci uluslar için, orta çağ denen dönemi yaşayanlar için, geçerlidir. Bu

bakımdan, divan şiiri yalnız değildir, başka uluslarda, daha başka biçimlerde, niteliklerde soydaşları, çağdaşları vardır. O uluslarda da şiirin başlıca konusu yaşanan değil, özlenen, yaşanmak istenen evrendir. Dil, inancın buyruğu altındadır, şiir ise inancın geçerli kıldığı dili kullanma gereğindedir. Ortaçağın boyu, boyası, giysisi ulustan ulusa göre değişir de öz değişmez, özü niteleyen dil değişir de kavramların içeriği, kabuğun içindeki değişmez.” (Eyuboğlu I, 1994: 80) Bugün, divan edebiyatına bu açıdan bakmak ve divan şiirlerini Osmanlı Türkçesinden çağdaş Türkçeye aktaran yazarlara ve onların şerhlerine saygı duymak gerek.

Çevirmen, gazelleri ve Cihan Okuyucu'nun gazel şerhlerini defalarca okuyup Makedoncaya çevirdi. Orijinal Osmanlıca gazel aruz vezni ile yazılı, Cihan Okuyucu manzum söyleyişi çağdaş Türk diline uygun olan hece vezni ile gerçekleştirmiş, çevirmen ise şiir çevirisini Makedon diline uygun olan hece vezni ile yaptı. Hece vezni, mısraların aynı hece sayısına dayanarak şiire ahenk veren ölçüdür. Burada Eyuboğlu'nun sözlerini anmak gerek: “Şiir yazıldığı dilden başka bir dile aktarırken giysilerinden soyup başka bir gövdeye göre biçilmiş giysinın içine sokmuş gibi olunur. Şiir çevirisinin güçlüğü bundandır.” (Eyuboğlu I, 1994: 89) Çeviride, küçük istisnalar dışında, kafiye örgüsü a-a, b-a, c-a, ç-a, d-a, e-a, f-a ... şeklindedir.

Hristiyan okuyucuları, şu mısraları “Aldın hezâr büt-gedeyi mescit eyledin/ nâkûs yerlerinde okutdun ezânları.” (Binlerce puthaneyi alıp mescit yaptın/ Çan kulelerinde ezanlar okuttun.) okurken Baki'nin Orta Çağ'da yaşayan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun fikirlerini yansıtan bir şair olduğunu hatırlamalı. Bugün çağdaş Türk Cumhuriyeti, Türkiye sınırları içinde bulunan ve içinde Hristiyan ibadetleri gerçekleşen kiliseleri onarıyor. Bazıları ise Aya Sofya gibi müze durumundadır.

Kitap, Makedonya'daki okuyucuya daha anlaşılır olması dileğiyle bütün dip notlar çevirmen tarafından hazırlanmıştır. Bu eser, şiir severlere, Türk dili ve edebiyatı hocalarına ve öğrencilerine, kıyaslamalı çalışmalar yapmak için Orta Çağ edebiyatı uzmanlarına ve çeviri bölümünde okuyan öğrencilere yararlı olabilir.

GAZEL	MANZUM SÖYLEYİŞ
<p>1. Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenâre düştü Dayanır mı şişedir bu reh-i sengsâre düştü.</p>	<p>1. Yine gönül kayığım sınıp düştü kenara Ne kalır bir şişeden dalga vurursa yara.</p>
<p>2. O zaman ki bezm-i canda bölüşüldü kâle-i kâm Bize hisse-i mahabbet dil-i pare pare düştü.</p>	<p>2. Can meclisinde herkes kumaş payımı aldı Bize sevgi azığı bu kırık gönül kaldı.</p>
<p>3. Gehi zir-i serde desti geh ayağı koltuğunda Düşe kalka haste-i gam der-i lutf-ı yâre düştü.</p>	<p>3. Bazan boynundadır eli bazan ayak koltuğunda Emekliyor gam hastası düşe kalka yar yolunda.</p>
<p>4. Erişip bahâra bülbül yenilendi sohbet-i gül Yine nevbet-i tahammül dil-i bi-karâre düştü.</p>	<p>4. Erişti bahara bülbül yenilendi sohbet-i gül Senin payına düşense yine tahammül ey gönül.</p>
<p>5. Meh-i bürc-i arızında gönül oldu hâle mail Bana kendi tâliimden bu siyah sitâre düştü.</p>	<p>5. Yanak burcunun ayında gönlüm "ben"de kıldı karar Payım siyah bir yıldız mı, yazık ne kötü şansım var.</p>
<p>6. Reh-i Mevlevi'de Gâlib bu sıfatla kaldı hayran Kimi terk-i nâm u şâna kimi itibâre düştü.</p>	<p>6. Mevlevi yolunda Galib bu işlere çok şaştı çok Kimi itibara düştü kiminde ondan eser yok.</p>
<p>Şeyh Galib</p>	<p>Şeyh Galib Türkçeye manzum söyleyiş: Cihan Okuyucu</p>

ГАЗЕЛ

1.

Кајакот на душата разбивајќи се на крајбрежјето **остана**
Бран да удри в камењар од душата на шишето што ќе **остане**?

2.

Од собирот на душата секој зеде дел од платно на желбата
А мене како љубовна храна скршената душа ми **остана**.

3.

Некогаш раката држи глава или се потпира на потпирка
Болниот од тага кон љубената со мака ползејќи **остана**.

4.

Славејот пак дочека пролет и продолжи разговор со розата
А мене како дел, душо моја, пак трпеливоста ми **остана**.

5.

Душа ми заплени бенката на месец-образот на љубената
А со тоа црната звезда на судбината мене ми **остана**.

6.

Галиб на патот на мевлеивството многу се вчудоневиде на
Сите оние кои тркачи по слава и углед **останаа**.

Şeyh Galib

Makedonca çevirisi: Mariya Leontik

8. Sonuç

Divan edebiyatı, Orta Çağ'ın ve Osmanlı döneminin ve Osmanlı aydınınının dünyevi ve mistik edebiyatıdır. Bundan dolayı divan edebiyatının gelişmesi Osmanlı İmparatorluğu'nun durumuna dolaylı veya dolaysız bağlıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun zirvesinde divan edebiyatı en parlak çağını yaşadı, Osmanlı İmparatorluğu'nun batışında ise divan edebiyatı yaratıcılığını kaybederek taklide girdi ve sönmeye başladı.

Divan şiiri ve onun en çok sevilen gazel türü, asırlarca gelişti, yüzlerce iyi şair yetiştirdi, kendine özgü bir gelenek yarattı, XIII. yüzyılda oluştu, XVI. yüzyılda zirvesine ulaştı ve varlığını Tanzimat dönemi edebiyatına (1860) kadar sürdürdü. Bu gelişmede her asrın ayrı bir özelliği vardır.

XIII. yüzyıldan elimizde bulunan şiirler, divan şiirinin ilk ürünleri sayılır. Bu asrın divan şiirlerinde inanç, kutsal kitaplardaki öyküler ve yiğitlik işlenmiştir. Bu asrın divan şiirinin kesin biçimi yok, dil ve ölçünün (aruz vezni) savaşı, yol arayışı var ve sanat açısından değerli divan şiirleri ortaya çıkmamıştır. Bundan dolayı bu asır, divan şiirinin doğuş dönemi sayılır.

XIV. yüzyılda, divan şiiri dil, ölçü, biçim ve konu bakımından kesinleşir. Şiir bu dönemde Türkçeden uzaklaşmaya başlar, gazelerde yabancı kökenli kelimeler çoğalır ve mesnevi türünde şiir yazılmaya başlanır. Konu bakımından aşk, sevgili, tasavvuf, savaş, başarı, yiğitlik hakimdir. Bu asırda, tasavvuf konulu şiir Nesimi ile doruğuna ulaşır ve aşk konusu ile birleşir.

XV. yüzyılda, divan şiiri her alanda kesin biçimini alır, bütün kavramları, deyimleri ve konuları belirlenir ve birinci olgunluk çağını yaşar. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu güçlü ve yönetimi yerleşmiş, saraylarda şairlere ve bilginlere yer verilir, Osmanlı yönetimi İran şiirine hayran, Fatih Sultan

Mehmet ise Avni takma adıyla, II. Bayezid Adli takma adıyla, kardeşi Cem şiir yazarlar. Şairler başkentlere gelip saray yöresinde toplanırlar, yeni bir şiir okuma veya duyma, ilham alma ve etkileşme fırsatı çoğalır. Şeyhi, İran şiirinin hünerini Osmanlı devletine aktarır. Bu asırda yaşayan Ahmed Paşa ve Necati divan şiirinin kurucuları sayılır. Bu iki şair, şiirlerini yazarken konuşma diline, Türk dilinin yapısına uygun ve aruza uyan kelimeler başarıyla seçmişler. Konu bakımından aşk ve inanç belirgindir.

XVI. yüzyılda, divan şiiri olgunluk çağını yaşayarak zirvesine ulaşır. Bu asırda tasavvuf konusu yaygın, fakat İslam dinine ait konular hakimdir. Geçen yüzyıllarda divan şairleri tasavvuf felsefesine göre yaşayıp tasavvuf konulu şiirler yazarlar, XVI. yüzyıl şairleri İslam dinine bağlı, şeriat denen din yasasının dışına çıkmaz fakat şiirlerinde divan edebiyatının mirası ve geleneği olarak tasavvuf konuşunu işler. Bu dönemde Osmanlı devleti yönetim bakımından güçlüdür ama düşünce ve bilim yönünden dağınıktır. Osmanlı yönetiminde, bir tasavvuf Mevlevilik'e bağlı olabilirdi fakat Bektaşilik yasaktı. Mevlevîlik, Kur'ân'a bağlı, İslâmi inançlarını yaşatan ve Mevlâna Celâleddin'in düşüncelerini ve eserlerine saygı duyan bir tarikattı. Bektaşilik, Hz. Ali'ye, 12 İmam'a ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin düşüncelerine bağlı bir tarikattı. Bu durum divan şairlerini de divan şiirini de etkilemiş. XVI. asırda, divan şiiri Zâtî ve Fuzûlî ile yenilik kazandı.

XVII. yüzyılda, divan şiiri varlığını gelenek içinde sürdürür, biçim bakımından aynıdır ve bazı şairlerde yabancı kelimelerin sayısı artar. İçerik yönünden Sebk-i Hindî (Hint Tarzı) anlayışını benimseyip divan şiiri soyutlaşarak büyük değişiklik yaşar. Farklı eski kavramlar soyutlaştırılıp kişileştiriliyor, diri varlıklar gibi konuşturuluyor ve aşırı simge üretiliyor. İran ve Arap şiirinde önemli bir gelişme olmadığında dolayı Arap-Fars dillerinden ve edebiyatından alınacak kavramlar ve ilhamlar tükenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu duraklama yaşayıp ara sıra başarısızlığa uğrar, Osmanlı toplumu ise içe kapanır, yenilik getirmeyen ve bütün gücünü geçmişteki başarılarından alır. Şair toplumda yaşananları şiire yansıtamaz. Bu dönemde sarayda sevilen ve beğenilen divan şairi Nefî boğdurulup denize atılır. Bu doğrudan divan şairlerini etkiler, içine kapanırlar, aşırı bir soyutçuluğa kaçıp şiirlerini süslemekle yetinirler. Bu asırda, Nefî, Şeyhülislam Yahya ve Nabi parlak şiirler yazmıştır.

XVIII. yüzyıl divan şiirinin bitiş dönemidir. Aynı kavramlar fazlasıyla kullanılmış, soyutlama ise doruğuna ulaşmış. Divan şairleri bu çağda yeni arayış içindeler fakat divan şiirinin geleneği ve Osmanlı toplumunun durumu yenilik getirebilecek bir yaratıcılık için elverişli değildir. Osmanlı toplumu sarsıntılar, başarısızlıklar geçirdiği halde içine kapalı yapısını değiştirmez, beliren bunalımları eski görkemli günleri gündeme getirişle durum kurtulacağı sanılmaktadır. Bundan dolayı "Lale Çağı"nın divan şairi, bilhassa Nedim, şiirinde yaşam zevkini, eğlenceyi, sevinci, mutluluğu işler. Fakat bu uzun dönem avutamaz. XVIII. yüzyılın sonunda Şeyh Galip ile tekrar içekapanıklık tekrar meydana çıkar.

XIX. yüzyıl başları, divan şiirinin yenilik getiremeyen son yıllarıdır. Bu yüzyılın divan şiiri alışkanlık şiiri, divan şairleri ise taklit ederek yaratan şairlerdir. Divan edebiyatının kuruluşu da sönmesi de uzun dönem sürdü, yankıları ise bazı çağdaş Türk şairlerinde görülmektedir (Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Akif Ersoy, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Atilla İlhan vb.).

Her şiirin zayıf ve güçlü özellikleri vardır. Divan şiirinin zayıf yönleri Anadolu Türkçesinden uzaklaşıp aruz ölçüsüne kolay uyan Farsça ve Arapça kökenli kelimelerinin aşırı kullanılması, sınırlı konular ve kavramlar, taklit, zor anlaşılması ve teklîk (şahsîlik). Divan şiirinin güçlü yönleri ahenk, üslup, hayal zenginliği, sembolik anlatım, imge, mecazlar, mazmun ve düşünce. Yaşadığımız hızlı değişen dünyada edebiyat türleri ve akımları da hızlı değişmektedir, yazarlar da okuyucular da devamlı yenilikler peşindedir. Bundan dolayı altı yüz süren divan edebiyatını, birkaç yüz kavram ile yetinen en yaratıcı divan şairini ve yüzyıllarca sınırlı ve aynı konuları işleyen divan şiirlerini okuyan ince zevkli okuyucuları anlamak kolay olmadığı kadar hayran olmamak da mümkün değil. Bu açıdan, divan şairleri hakkında Gibb'in düşüncelerini anmak gerekir: "Bu şairler için üslup, tavır, konudan önce gelir; söyleyecekleri şeyin ne olduğu onları daha az ilgilendirir; önemli olan nasıl söyleyecekleridir. Dolayısıyla bir yığın sınırlı sayıda tema onlara yüzyıllarca kafi gelmiştir. Sürekli artan dil güzelliğiyle sürekli incelen hayal zenginlikleriyle tekrar tekrar aynı temaları sunmuşlar; zevk sahibi ve münevver sınıfın anlayabileceği, parlak zekalarının ve ses armonilerinin teşhir edildiği eserler meydana getirmişlerdir." (Gibb I-II, 1998: 43).

GAZEL

1.

Zihî zâtın nihânî ol nihândan mâsivâ **peydâ**
Bihâr-ı sun'una emvâc peydâ ka'r **nâ-peydâ**.

2.

Bülend ü pest-i âlem şâhid-i feyz-i vücûdudur
Değil bîhûde olmak yok iken arz u semâ **peydâ**.

3.

Kemâl-i hikmetin izhâr-ı kudret kılmağa etmiş
Gubâr-ı tîreden âyîne-i gîtî-nümâ **peydâ**.

4.

Demâdem aks alır mir'at-ı âlem kahr u lutfundan
Anınçün geh küdüret zâhir eyler geh safâ **peydâ**.

5.

Nisâr-ı şefkatindir kim olur izhâr-ı hamdinçün
Fuzûlî tîre-tab'ından kelâm-ı cân-fezâ **peydâ**.

Fuzûli

ГАЗЕЛ

1.

Велик и таинствен Господе, светот од тебе **доаѓа**
Уметноста брановидно море без видливо дно од тебе **доаѓа**.

2.

Небото и земјата своето постоење на тебе го должат
Тие се сведоци за тебе и нивната цел од тебе **доаѓа**.

3.

Твојата совршена мудрост за да можеме да ја сфатиме
Од црн прав огледало свет што отсликува од тебе ни **доаѓа**.

4.

Секој миг на свет-огледалото е твојата мака или добрина
И блесокот и матноста на огледалото од тебе **доаѓа**.

5.

Речта што душа дава на Фузули без дарба од тебе извира
За да се заблагодари милоста повторно од тебе **доаѓа**.

Fuzûli

Makedonca çevirisi: Mariya Leontik

Kaynakça

- Akarsu, Kâmil. (2007). *Adına Aşk Dediler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Atillâ Ahmet, Kartal Ahmet Şentürk. (2009). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Dergah yayınları.
- Canım, Rıdvan. (2010). *Divan Edebiyatında Türler*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Cengiz, Erdoğan Halil. (1982). *Açıklamalı, Notlu Divan Şiiri Antolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Cihan, Okuyucu. (2013). *Gazel Bahçesi*. İstanbul: Sütun Yayınları.
- Доган, Нур Мухамед. (1997). *Поезија од јазикот на Лејла и Меџнун*. Препев: Фадил Хоџа. Гостивар: Призма.
- Gibb, Wilkinson. (orijinel baskı 1900-1907; çeviri baskı 1998). *Osmanlı Şiir Tarihi*. 1, 2, 3, 4, 5. Çeviri: Ali Çavuşoğlu. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Eyuboğlu, Zeki İsmet. (1994). *Divan Şiiri 1, 2*. İstanbul: Say Yayınları.
- Erkal, Abdulkadir. (2009). *Divan Şiiri Poetikası*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Halman Sait Talât, Horata Osman, Çelik Yakup, Demir Nurettin, Kalpaklı Mehmet, Korkmaz Ramazan, Oğuz Öcal M. (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi 2*. T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları – İstanbul.
- Kabaklı, Ahmet. (2008). *Türk Edebiyatı 1, 2*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kudret, Cevdet. (1985). *Fuzuli*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Kudret, Cevdet. (1985). *Baki*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Saraç, Yekta. (2008). *Osmanlı'nın Şiiri*. İstanbul: 3F Yayınevi
- Saraç, Yekta. (2011). *Eski Türk Edebiyatına Giriş: Biçim ve Ölçü*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Toklu, Osman. *Şiir Dili ve Çevirisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.